

גמ' קידושין (לט): - שכר מצוה בהאי עלמא ליכא

רב דניאל שטיין

א. גמ' עירובין (כב). - ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו וכו' לא יאחר לשנאו, אמר רבי אילא לשנאיו הוא דלא יאחר, אבל יאחר לצדיקים גמורים. והיינו דאמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב אשר אנכי מצוך היום לעשותם, היום לעשותם ולא למחר לעשותם, היום לעשותם למחר לקבל שכרם.

ב. מהרש"א קידושין (שם) - ולא תקשי לך מכל היעודים שבתורה דא"א לפרש רק בעוה"ז שאם תשמעו יבואו עליכם כל הברכות והטובות וישבו על אדמתם ובהיפך אם לא תשמעו יבואו כל הקללות ואבדתם מן הארץ די"ל לרבי יעקב דמודה דזכות הרבים ומעשיהם הטובים מביאים להם כל הברכות והטובות שנזכרו בתורה גם בעוה"ז וכן בהיפך בחטא הרבים אבל ר"י לא אמר כן אלא ביחיד.

ג. הפלאה למס' כתובות (הקדמה ד"ה אמנם כבר) - אמנם כבר פרשנו בחידושינו מה שאמר במתנ' הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאי אתה יודע מתן שכרן של המצוות והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה וכו' ע"כ. ולכאורה נראה כסותר מ"ש תחילה שאי אתה יודע ואיך יחשב במה שאינו יודע, אך הפירוש הוא שבאמת אין ליתן גבול לשכר המצוה אלא הוא לפי החשיבות של המצוה אצל האדם אם היא חשובה אצלו אלף זוז, שאם יזדמן לו ריוח אלף זוז אם יבטל מן המצוה והוא מניח הריוח ועוסק במצוה בודאי לא נפחת שכרו מאלף זוז, וז"ש בס' אבות (פרק ב') הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, כי כפי מה שחשובה בעיניו בודאי לא יפסיד מזה וכו', וז"ש שאין חילוק בין מצוה קלה לחמורה שלא ניתן קצבה לשכר המצוות אלא שהאדם בעצמו קצב שכר ואם יחשב יותר אצלו ירבה שכרו יותר ואם יחשב אצלו יותר מכל השכר של שבעוה"ב באמת אין שיעור לשכרו.

ד. רמב"ם (פ"ח תשובה ה"ו) - הטובה הגדולה שתהיה בה הנפש בעולם הבא אין שום דרך בעולם הזה להשיגה ולידע אותה, שאין אנו יודעים בעולם הזה אלא טובת הגוף ולה אנו מתאווין אבל אותה הטובה גדולה עד מאד ואין לה ערך בטובות העולם הזה.

ה. רמב"ם (פ"ט תשובה ה"א) - מאחר שנודע שמתן שכרן של מצוות והטובה שנזכה לה אם שמרנו דרך ה' הכתוב בתורה היא חיי העולם הבא וכו' מהו זה שכתוב בכל התורה כולה אם תשמעו יגיע לכם כך ואם לא תשמעו יקרה אתכם כך וכל אותן הדברים בעולם הזה וכו', כך הוא הכרע כל הדברים, הקב"ה נתן לנו תורה זו עץ חיים היא וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו דעה גמורה נכונה זוכה בה לחיי העולם הבא, ולפי גודל מעשיו ורוב חכמתו הוא זוכה, והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמה תמיד שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה כגון שובע ושלוש ורביי כסף וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כדי שנזכה לחיי העולם הבא.

ו. רמב"ם (פ"ח תשובה ה"א) - הטובה הצפונה לצדיקים היא חיי העולם הבא וכו' שכר הצדיקים הוא שיזכו לנועם זה ויהיו בטובה זו, ופרעון הרשעים הוא שלא יזכו לחיים אלו אלא יכרתו וימותו.

ז. רמב"ם מורה נבוכים (ח"א פ"ע, ח"ג פכ"ז) - כי הנשמות הנשארות אחר המות אינה הנשמה ההוה באדם כשיתהוה וכו' והדבר הנבדל אחר המות הוא הדבר המגיע בפעל וכו'. שזה השלמות האחרון אין בו מעשים ולא מדות ואמנם הוא דעות לבד וכו' ותקון האמונות ונתינת דעות אמתיות וכו' והוא אמרו לטוב לנו כל הימים וכו' למען ייטב לך לעולם שכולו טוב והארכת ימים לעולם שכולו ארוך וכו' ר"ל להגיע אל עולם שכולו טוב וארוך.

ח. גמ' ברכות (יז). - לא כעולם הזה העולם הבא, העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה.

ט. רמב"ם והראב"ד (פ"ח תשובה ה"ב) - העולם הבא אין בו גוף וגויה אלא נפשות הצדיקים בלבד בלא גוף כמלאכי השרת, הואיל ואין בו גויות אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא דבר מכל הדברים שגופות בני אדם צריכין להן בעולם הזה וכו' אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהן ונהנין מזיו השכינה וכו' שיודעים ומשיגין מאמתת הקדוש ברוך הוא מה שאינם יודעים והם בגוף האפל השפל. [השגת הראב"ד] העוה"ב אין בו גוף. א"א דברי האיש הזה בעיני קרובים למי שאומר אין תחיית המתים לגופות אלא לנשמות בלבד וכו', אבל אפשר שהבורא ישים גוייתם חזקות ובריאות כגוית המלאכים וכגוית אליהו זכור לטוב ויהיו העטרות כמשמען וכפשוטן ולא יהיה משל.

י. רמב"ם והראב"ד (פ"ח תשובה ה"ח) - זה שקראו אותו חכמים העולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה וזה העולם אובד ואחר כך יבא אותו העולם, אין הדבר כן, אלא הרי הוא מצוי ועומד וגו' ולא קראוהו עולם הבא אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה וכו' [השגת הראב"ד] זה שקראו וכו'. א"א נראה כמכחיש שאין העולם חוזר לתהו ובהו והקב"ה מחדש עולמו ואמרו (גמ' ר"ה לא). שיתא אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב, ונמצא שהוא עולם חדש.

חדש.

יא. רמב"ן תורת האדם (שער הגמול עמ' ש"ו) - כי שכר הנפשות וקיומם בעולם הנשמות נקרא לרבותינו גן עדן וכו' ואחרי כן יבאו ימי המשיח והוא מכלל העולם הזה, ובסופן יהא יום הדין ותחיית המתים שהוא השכר הכולל הגוף והנפש וכו', והוא העולם הבא שבו ישוב הגוף כמו נפש וכו' ותתעלה בהשגה גדולה ממנה ויהיה קיום הכל לעדי עד ולנצח נצחים.

יב. רמב"ן תורת האדם (שער הגמול עמ' ש"ט-ש"י) - והנה יאמין באמת שתחיית המתים שהוא עיקר מעיקרי התורה, הכוונה בו שתשוב הנפש לגוף ברצון הבורא ויצאו הנשמות מן העוה"ב וישובו לגוף בימי התחיה, ויתעדנו האנשים ההם הזוכים בטובת העוה"ז בימות המשיח וכו' אבל אחרי כן יגזור הרב ז"ל מיתה על המשיח ועל דורו והיו נפשותיהם בטוב העולם הבא בלא גוף וכו' וזה יתקיים להם לנצח.

יג. רמב"ם (פ"ח תשובה ה"ז) - ושכל הטובות שמתנבאים בהם הנביאים לישראל אינן אלא לדברים שבגוף שנהנין בהן ישראל לימות המשיח בזמן שתשוב הממשלה לישראל אבל טובת חיי העולם הבא אין לה ערך ודמיון ולא דמוה הנביאים כדי שלא יפחתו אותה בדמיון.

יד. אברבנאל (הקדמה לס' ישעיה, שרש החמישי) - ראוי לנו שנבקש תכלית בפליאה בעצומה הזאת ולמה תשוב הנפש אחרי היותה במחיצת הרוחניים בשכר ועונש לחול שנית בגוף הנגף אחרי צאתו ממנו, והרב המיומני באגרת התחיה לא מצא על זה מענה.

טו. גמ' שבת (קנא:) - דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד, שנאמר כי לא יחדל אביון מקרב הארץ.

טז. רמב"ן (ויקרא כ"ו, ו') - "והשבתי חיה רעה מן הארץ וכו'" - כי תהיה ארץ ישראל בעת קיום המצות כאשר היה העולם מתחילתו קודם חטאו של אדם הראשון אין חיה ורמש ממת אדם וכו' כי לא היה הטרף בחיות הרעות, רק מפני חטאו של אדם וכו'.

יז. רמב"ן (בראשית ב', י"ז) - "ביום אכלך ממנו מות תמות" - ועל דעת אנשי הטבע היה האדם מעותד למיתה מתחלת היצירה מפני היותו מורכב, אבל גזר עתה שאם יחטא ימות בחטאו כדרך חייבי מיתה בידי שמים בעבירות וכו', ועל דעת רבותינו (עי' גמ' שבת נה:): אלמלא שחטא לא מת לעולם, כי הנשמה העליונית נותנת לו חיים לעד, והחפץ האלקי אשר בו בעת היצירה יהיה דבק בו תמיד, והוא יקיים אותו לעד.

יח. רמב"ם (מאמר תחיית המתים קאפח עמ' פ"ג-פ"ד) - הנה נתבאר כי הגוף כולו הכרח מציאותו בעבור מטרה מסויימת והיא המזון לקיום הגוף והולדת הולדות לקיום מין אותו הגוף, וכאשר תהיה אותה התכלית מסולקת ואין לה צורך כלומר בעוה"ב כפי שכבר בארו לנו כי החכמים כי אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא תשמיש והנה זה בהדיא שאין שם גוף לפי שהוא יתעלה אינו ממציא דבר לבטלה כלל וכו' והגורם לכל זה הוא מה שבארנו שהמונים אין מציאות לדעתם כח אם לגוף או מה שנמצא בגוף ומה שאינו גוף ולא בגוף אינו מצוי וכל זמן שרצו ליצב מציאות דבר מסוים מוסיפים לו גופניות כלומר מעבים את עצם גופו.